

**Mukana elämässä – Itsemurhien ehkäisy
Kainuussa**

Täydennyshaku 1.1.-30.6.2023

Hankesuunnitelma

Kainuun sote
30.5.2022

Sisällysluettelo

1	Hankkeen tarve	3
2	Kohderyhmä.....	4
3	Hankkeen tavoitteet.....	4
4	Toteutus	6
4.1	Aikataulu	6
4.2	Toimenpiteet	7
5	Tuotokset, tulokset ja vaikutukset	10
6	Hankkeen hallinnointi	13
6.1	Hankkeen toimijat ja organisoituminen	13
6.2	Hankkeen resurssit	13
6.3	Viestintä	13
6.4	Seuranta ja arvointi	14
6.5	Riskit ja niihin varautuminen.....	14

1 Hankkeen tarve

(Vuosi 2022 täydennys, vv.2022 ja 2023, alkuperäisen suunnitelman mukaisena, osin täydennetty)

Hankkeen tarve on erityisesti asukkaiden palvelujen saatavuuden, saavutettavuuden ja hoidon laadun turvaaminen. Hankkeen aikana vahvistetaan Käypä hoito suosituksen mukaista toimintaa, näyttöön perustuvien menetelmien käyttöönottoa itsemurhien ehkäisyssä sekä hoidon ja palveluiden saumatonta jatkuvuutta hoidosta ja palveluissa. Vuoden 2023 alusta alkaen hankkeen toiminta-alue laajenee, kun myös Puolanka tulee olemaan osa Kainuun hyvinvointialuetta.

Mukana elämässä -hanke toteutti kainuulaisille matalan kynnyksen järjestötoimijoille kyselyn ajalla 10-11/2021. Tulosten mukaan itsetuhoisuuden kohtaaminen matalan kynnyksen toimipaikoissa oli yleistä ja yli puolet vastaajista oli epävarmoja itsetuhoisuuden tunnistamisesta. Lisäkoulutuksena nousi toive turvasuunnitelmaintervention, huolen puheeksioton sekä THL:n itsemurhien ehkäisy – verkkokoulutuksen toteuttamisesta. Myös itsetuhoisen henkilön hoitoon ohjauksesta tarvittiin selkeää ohjeistusta toimijoille. Covid-19 epidemian koettiin vaikuttaneen niin palveluiden kävijämääriin kuin myös toimintaan. Suurimmalla osalla kävijämäärät laskivat ja toiminta ajettiin alas hetkellisesti. Yli puolella vastaajista kävijämäärät eivät olleet kyselyn ajankohtaan mennessä palautuneet ennalleen. Erityisesti vastauksista nousi huoli nuorten hyvinvoinnista ja syrjäytymisestä.

Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan kainuulaisten nuorten keskuudessa kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on lisääntynyt jokaisessa tutkitussa ikäluokassa vuoden 2019 tutkimukseen verrattuna. Suurin lisäys on ollut lukion 1. ja 2. luokkalaisten keskuudessa ollen 9,1% vuonna 2019 ja peräti 20,8% vuonna 2021. Sama suuntaus on vähintään 2 viikkoa kestäneen masennusoireilun kohdalla, jossa jokaisen tutkitun ikäluokan osalta masennusoireilua kertoi olleen yli 20% vastanneista, huomion arvoista on esimerkiksi kainuulaisten 4. ja 5. luokan oppilaiden tilanne - heistä mielialaan liittyviä ongelmia kahden edeltävän viikon aikana oli ollut 21,2%:lla.

Mukana elämässä -hanke teki yhteistyössä eri nuorten kanssa toimijoiden kanssa kyselyn kainuulaisille yläasteikäisille nuorille 9-10/ 2021, vastaajia 911 kpl. Tuloksissa nousi esille, että yli 15% kainuulaisnuorista on ollut itsellään ja yli 17% tietää kaverin, jolla on ollut itsetuhoisuutta. Enemmistö ei ole kertonut näistä ajatuksista kenellekään. Heistä, jotka kertoivat itsetuhoisista ajatuksista, suurin osa oli kertonut kavereille. Noin 30% vastanneista ei tiedä, mistä saa apua itsetuhoisuuteen. Avun toivottiin olevan helposti saatavaa henkilökohtaista keskusteluapua työntekijän kanssa, koulussa työskentelevät avainasemassa. Nuorten toiveena on, että mielenterveyteen liittyvät asiat normalisoitaisiin, niistä puhuttaisiin ilman vähättelyä, ja että avun hakeminen olisi luontevaa.

Kainuussa psykiatrisen laitoshoidon tarve on kasvanut erityisesti nuorissa ikäluokissa. Ikäryhmässä 13-17 -vuotiaat potilaat/ 1000 vastaavan ikäistä kohden on Kainuussa ollut 13,4 potilasta vuonna 2019 (koko maa 9,6), josta se on noussut 17,4 potilaaseen vuonna 2020 (koko maa 9,8). Vuosina 2013-2018 määrä on ollut Kainuussa 7,2 – 6,5 potilasta.

Ikäryhmässä 18-24 -vuotiaat potilaat vastaavat luvut ovat olleet Kainuussa 9,5 potilasta/ 1000 vastaavan ikäistä vuonna 2019 ja vuonna 2020 määrä on noussut 13,2 potilaaseen. Koko maan vastaavat luvut ovat olleet 8,8 (2019) ja 8,7 (2020). Myös vanhemmissa ikäluokissa Kainuun luvut ovat suuremmat kuin koko maan keskiarvo. Avohilmon opiskelijaterveydenhuollon käyntitietojen mukaan Kainuussa toteutui 2019 13 736 käyntiä. Vuonna 2020 käyntimäärät laskivat 10 040 käyntiä ja kääntyi nousuun vuonna 2021, jolloin käyntejä oli 11 144. Käyntimäärien vaikutukset selittynee osin koronan vaikutuksilla.

Toisaalta Avohilmon käyntitietojen mukaan yli 18- vuotiaiden perusterveydenhuollon mielenterveystyön käyntejä Kainuussa toteutui vuonna 2020 74 591 käyntiä ja 2021 käyntejä oli 74 824. Ennen koronaa käyntimäärät olivat vuonna 2019 79 692 käyntiä. Avohilmo perusterveydenhuollon yli 18- vuotiaiden päihdetyön käynnit olivat vuonna 2019 22 508 käyntiä ja vuosina 2020 25 750 käyntiä ja 2021 28 578 käyntiä. Kainuussa avohoidossa on ollut suppeasti käytössä etävastaanoton mahdollisuus, mikä voi olla vaikuttamassa avohoitokäyntien laskuun korona-aikana.

Kainuun sotessa toimitaan itsemurhavaaran arvioinnissa ja itsemurhaa yrittäneen henkilön kohdalla ensisijaisesti psykiatrisen sairaanhoitajan tekemää alkuarviointia hyödyntäen, jonka jälkeen jatkohoidon suunnitelma/ jatkohoidon järjestäminen tehdään yhteistyössä päivystyksen lääkärin kanssa tarvittaessa psykiatria konsultoiden. Virka-aikana ei ole sovittua psykiatrin päivystyst vastaanottoa, konsultaatio käytäntöä tai psykiatrin viranomaisnumeroa. Virka-ajan ulkopuolelle on sovittu psykiatrin päivystyskäytäntö. Kainuun alkuarviointi käytännön vuoksi on tärkeää vahvistaa hoitohenkilöstön osaamista.

Mukana elämässä -hanke kartoitti 8-9/2021 Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilta kokemuksia, osaamista ja osaamisen vahvistamisen tarpeita itsetuhoisen asiakkaan hoidossa. Tulosten mukaan yli 70% vastaajista kohtasi asiakkaita, joilla itsetuhoisia ajatuksia vähintään kuukausittain iso osa huomattavasti vielä useammin. 76 % käytti itsetuhoisuuden puheeksi ottoa menetelmänä itsemurhaa yrittäneen tai itsemurhariskissä olevan henkilön kanssa. Turvasuunnitelma interventioon käyttö oli vähäistä. Lisäkoulutusta koettiin eniten tarvittavan Huolen puheeksi ottoon, Itsemurhien ehkäisy -verkkokoulutukseen, Itsemurhavaarassa olevan ja itsemurhaa yrittäneen Käypä hoitoon sekä Turvasuunnitelma interventioon. Useammassa vastauksessa käy esille, ettei itsemurhavaarassa olevan ja itsemurhaa yrittäneen Käypä hoito-suositusta tunneta. Itsemurhaa yrittäneen läheisen tukeminen vastausten perusteella puutteellista. Näitä asioita on viety hankkeessa eteenpäin, mutta näitä tulisi vahvistaa ja laajentaa jatkokaudella, jolloin Puolagan kunta liittyy osaksi Kainuun hyvinvointialueen sotepalveluja. Hankkeen kehittämistyö tehdään tiiviissä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon organisaation ja sote-uudistuksen hankkeiden kanssa. Toiminnannassa ei nähdä kilpailuvaikutuksia.

2 Kohderyhmä

2.1 Varhaistuen tarjoaminen

Kainuun hyvinvointialueen monialaisissa palveluissa (nuorten, perheiden, työikäisten ja ikääntyneiden, kuraattoripalvelut) toimivat ammattilaiset sekä ne Kainuun kuntien ja seurakuntien työntekijät, jotka hyötyvät osaamisen vahvistamisesta itsemurhia ennaltaehkäisevässä työssä. Järjestötoimijat potilas- ja omaishoitojärjestöissä, kainuulaiset asukkaat (noin 73 000 asukasta).

2.2 Riskiryhmien tukeminen ja tunnistaminen

Kainuun hyvinvointialueen työntekijät esim. kuraattorit, kansanterveyshoitajat, neurologian pkl:n työntekijät, nuorten ja aikuisten mielenterveys- ja päihdetyöntekijät, ikäihmisten-, aikuissosiaalityön- ja päivystyspalveluiden työntekijät sekä potilas- ja omaisjärjestöt, asiakkaat

2.3 Hoidon kehittäminen

Kainuun hyvinvointialueen työntekijät perusterveydenhuollossa, erikoissairaanhoidossa ja sosiaalipalveluissa sekä kuraattoripalveluissa, työterveyshuollon henkilöstö ja asiakkaat, kainuulaiset asukkaat

2.4 Viestintä

Hyvinvointialueen työntekijät, asiakkaat, asukkaat ja yhteistyökumppanit

3 Hankkeen tavoitteet

Hankkeen päämääränä on itsemurhayritysten ja itsemurhien määrän edelleen vähentyminen Kainuussa.

Tavoitteena on, että mielenterveys nähdään pääomana, lasten ja nuorten mielenterveys rakentuu arjessa ja ihmisten tarpeiden mukaiset palvelut toteutuvat laaja-alaisesti ja yhdenvertaisesti alueella. Tavoitteena on vahvistaa itsemurhien ehkäisyä alueella, lisätä tuen tarjomista riskiryhmille sekä kehittää vaikuttavaa hoitoa ja palvelua peilaten sitä erityisesti Sosiaalihuotolakiin (1301/2014), Päihdehuoltolakiin (41/1986) ja lakiin ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) huomioiden niiden lainsäädännölliset uudistukset. Hankkeessa kehitetään itsemurhien ehkäisyä ja itsemurhaa yrittäneiden hoitoa Käypä hoito -suosituksen mukaisiksi sekä kansallisen Mielenterveysstrategian ja Itsemurhien ehkäisyohjelman 2020-2030 mukaisesti Kainuussa. Lisätään tietoa ja ymmärrystä

mielenterveydestä voimaavarana ja terveyden osa-alueena. Vahvistetaan ymmärrystä mielenterveyden suoja- ja riskitekijöitä sekä keinoista vahvistaa mielenterveyttä. Lisätään tietämystä mielenterveyden häiriöistä sekä niiden hoitomahdollisuuksista ja mielenterveyspalvelusita.

Hankeessa keskitytään toimintaan, joissa vahvistetaan työntekijöiden osaamista ja parannetaan toimintamalleja lasten, nuorten, työikäisten ja ikäihmisten mielenterveyttä ja sen edellyksiä. Tavoitteiden toteutumista edistetään monipuolisesti yhteistyössä asukkaiden, järjestöjen, koulutuslaitosten ja sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. Toimintamallien juurruttamisen keskeisinä toimijoina hankehenkilöstön lisäksi ovat projektiryhmien ja ohjausryhmän jäsenet ja eri organisaatioiden toimijat, joita ovat sitoutuneet ottamaan käyttöön hankekehityksessä kehitettyjä toimintamalleja myös hankekauden jälkeen. Hanke toteutuu poikkihallinnollisesti ja kehittämistyössä otetaan huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen linjaukset.

3.1 Varhaistuen tarjoaminen

Vahvistetaan ammattilaisten varhaisen tuen osaamista nuorten, perheiden, työikäisten ja ikääntyneiden monialaisissa palveluissa sekä parannetaan itsemurhayritysten tunnistamista ja jatkohoidon järjestämistä. Selvitetään ja kehitetään covid-19 vaikutuksia eri-ikäiseen väestöön ja suunnataan huomiota heihin, joiden hyvinvointia poikkeustilanne on koetellut eniten. **Täydennys- ja jatko- ja tavoitteena** on käypähoito-suositukseen pohjautuen lisätä tietoisuutta itsemurhariskeistä ja itsemurhien ehkäisystä potilas- ja omaishoitojärjestöissä. Tavoitteena on myös huolen puheeksioton osaamisen vahvistaminen Kainuun hyvinvointialueen monialaisissa palveluissa sekä niiden kuntien ja seurakuntien työntekijöiden osalta, jotka hyötyvät osaamisen vahvistamisesta ennaltaehkäisevässä työssä. Tavoitteena on lisäksi vahvistaa yhteistyötä Kainuun kunnissa mahdollisten tulevien poikkeustilanteiden osalta pohjautuen 5–6/2022 hankekehityksessä toteutettuun Covid -19 kyselyyn.

Toteutus: ajalla 2022-6/2023

3.2 Riskiryhmien tukeminen

Vahvistetaan hoitoa ja palvelua toteuttavien ammattilaisten osaamista tunnistaa ja kiinnittää huomiota itsemurhayritysten ja -kuoleminen riskitekijöihin sekä hyödyntää arvioinnissa ME-hankkeen laatimaa itsemurhariskitekijöiden arviointimittaria sekä SIS-arviointia. Vahvistetaan Turvasuunnitelma interventiota itsemurhaa yrittäneille ja itsemurhavaarassa olevalle. Hoidossa huomioidaan läheisten ja omaisten tarvitsema tuki sekä ohjaus tarvittaviin matalankynnyksen palveluihin. Tavoitteena on vahvistaa hoitoa ja palvelua toteuttavien ammattilaisten osaamista itsemurhien ehkäisyssä hyödyntäen turvasuunnitelma interventiota ja arvioinnissa ME-hankkeen laatimaa itsemurhariskitekijöiden arviointimittaria.

Toteutus: ajalla 2022-6/2023

3.3 Hoidon kehittäminen

Hoidon kehittäminen toteutuu vahvistamalla hoito- ja palveluketjuja itsemurhavaarassa olevalle ja itsemurhaa yrittäneelle korostaen jatkohoidon varmistamista sekä lisäten verkostoyhteistyötä. Selvittää Käypähoito -suosituksen mukaisten somaattisten sairauksien huomioimista itsemurhariskissä ja tarkastellen työntekijöiden psyykkisen hyvinvoinnin tukemista Kainuun sotessa. Hoidon kehittämisessä huomioidaan sähköisten palveluiden hyödynnettävyys omahoito-ohjelmissa sekä Kainuun Omasotessa. Lisäksi kehitetään hoidon vaikuttamisen mittaamista tehostamalla tilastointi osaamista. Tavoitteena on hoidon kehittää vaikuttamisen mittaamista sekä vahvistaa hoito- ja palveluketjuja itsemurhavaarassa olevalle ja itsemurhaa yrittäneelle korostaen jatkohoidon varmistamista sekä lisätään verkostoyhteistyötä huomioiden työntekijöiden henkinen tuki. Tavoitteena on vähentää stigmaa mielenterveys- ja päihdeongelmien ympärillä sekä lisätä tietoisuutta itsemurhien ehkäisyyn ja palveluiden saatavuuteen.

Toteutus: ajalla 2022-6/2023

3.4 Viestintä

Viestinnässä nostetaan esille mielenterveyden merkitystä pääomana, sen rakentumista kasvu- ja kehitysympäristöissä, työpaikoilla ja yhteisöissä. Viestinnän sisällöissä korostuvat yhteisöllisyys, mielenterveysongelmien ennaltaehkäisy ja avun tarpeen tunnistaminen sekä tuen ja palvelujen tutuksi

tekeminen asukkaille, mikä noussut esille hankkeen nuorten kyselyssä sekä matalan kynnyksen toimijoille suunnatussa kyselyssä.

Viestintäsuunnitelmaa päivitetään koko hankkeen ajan. Viestintä suunnitellaan toteutuvaksi hankkeen tavoitteiden ja toimenpiteiden mukaisesti. Viestinnän keskeisenä tavoitteena on kertoa väestölle kehitettävien toimintamallien sisällöistä. Suunnitelmassa huomioidaan sekä organisaation sisäinen että ulkoinen viestintä.

Toteutus: ajalla 2022-6/2023

4 Toteutus

4.1 Aikataulu

Toteutumisen aikataulu	2022	6/2023
Hankekoordinaatio ja hallinto	1-12	1-6
1. Varhaistuen tarjominen		
Toimenpide 1: Osaamisen kehittäminen ja toimintamallien juurruttaminen Kainuun hyvinvointialueelle	1-12	1-6
Toimenpide 2: Vahvistetaan potilas- ja omaishoitajärjestöjen toimijoiden osaamista itsemurhien ennalta ehkäisyssä	1-12	1-4
Toimenpide 3: Covid-19 vaikutukset eri-ikäiseen väestöön	1-12	
2. Riskiryhmien tukeminen ja tunnistaminen		
Toimenpide 1: Vahvistetaan osaamista riskiryhmien tunnistamiseksi ja hoidon tarpeen arvioimiseksi	1-12	1-3
Toimenpide 2: Tukimallien käyttöönoton vahvistaminen	1-12	1-3
Toimenpide 3: Riskiryhmien tunnistaminen ikääntyneiden asiakas- ja palveluohjauksessa	1-12	
Toimenpide 4: Riskiryhmien tunnistaminen somaattisissa sairauksissa	12	1-5
3. Hoidon kehittäminen		
Toimenpide 1: Itsemurhavaarassa olevien ja itsemurhaa yrittäneiden hoito ja ehkäisy hoito- ja palveluketjuissa	1-12	1-5
Toimenpide 2: Käypä hoito -suositusten toteutuminen ja toimintakäytännöt	1-12	1-4
Toimenpide 3: Verkostoyhteistyö	3-12	1-6
Toimenpide 4: Työntekijöiden työhyvinvointi ja psyykinen hyvinvointi työssä	12	1-6
Toimenpide 5: Hoidon vaikutusten arviointi	11-12	1-6
4. Viestintä		
Toimenpide 1: Stigman poistaminen ja tietoisuuden lisääminen	1-12	1-6
Toimenpide 2: Materiaalien päivittäminen		1-4
Toimenpide 3: Mediatyö	1-12	1-6

4.2 Toimenpiteet

4.2.1 Varhaistuen tarjoaminen

Toimenpide: Osaamisen kehittäminen ja toimintamallien juurruttaminen Kainuun hyvinvointialueelle

2022 (täydennys): Kontaktoidaan puolustusvoimien henkilöstöä ja selvitetään onko uusilla aloilla tarvetta tietopakettille (tietoa mielen hyvinvoinnista, suojaavista tekijöistä, palveluista, kuraattori ja varuskuntasairaalanlääkärin yhteistyö ym.).

2022 (täydennys): Selvitetään, onko Kainuun sotien varusmiespsykiatriassa tarvetta osaamisen vahvistamiselle itsemurhariskien tunnistamiseksi tapaamalla varusmiespsykiatriasta vastaavia työntekijöitä (varusmiesten päivystykselliset puhelimitse tehtävät hoidon tarpeen arviot koko maasta ohjautuvat Kainuun sotelle).

2022 (täydennys): Kontaktoidaan ja selvitetään tarvetta lisätä tietoisuutta itsemurhariskeistä ja itsemurhien ehkäisystä kutsuntatarkastuksissa ja Aikalisä-toimintamallissa työskenteleville ammattilaisille.

2022 (täydennys): Kartoitetaan huolen puheeksioton osaamisen tarpeen lähtötilanne ja osaamisen vahvistamisen tarve sähköpostikyselyllä, joka kohdennetaan Kainuun hyvinvointialueen monialaisiin palveluihin sekä niille kuntien ja seurakuntien työntekijöille, jotka hyötyvät osaamisen vahvistamisesta ennaltaehkäisevässä työssä. Huomioidaan erityisesti lasten ja nuorten kanssa työtä tekevät ammattilaiset sekä seurakuntien osalta myös diakoniatyö.

2023: Järjestetään kartoitusten jälkeen tarvittavaa koulutusta hyödyntäen hankkeessa tuotettua materiaalia.

Toimenpide: Vahvistetaan potilas- ja omaishoitajärjestöjen toimijoiden osaamista itsemurhien ennalta ehkäisyssä.

2022 (täydennys): Järjestöille suunnatun kyselyn tarkastelua. Kontaktoidaan Kainuun tulevan hyvinvointialueen potilas- ja omaishoitajärjestöt, joissa Käypähoito -suosituksen perusteella on kohonnut itsemurhariski ja tehdään kartoitus osaamisen vahvistamisen tarpeista liittyen itsetuhoisuuteen.

2023: Kartoitetaan paikallisia vertaistuen järjestöjä ja lisätään vertaistuessa itsemurhariskien ehkäisykeinoja. Käypähoito-suositukseen perustuen (itsemurhariskiä nostavat somaattiset sairaudet, krooninen kipu ym.)

2023: Tuetaan edellä mainittuja toimijoita ottamaan käyttöön näyttöön perustuvia varhaisen tuen menetelmiä ohjauksessa, neuvonnassa sekä palveluihin ohjaamisessa.

Toimenpide: Covid-19 vaikutukset eri-ikäiseen väestöön

2022 (täydennys): Kehitetään kyselyillä saatua tietoa asukkaiden/toimijoiden kokemuksista esille tulleista ongelmista ja kootaan parannusehdotuksia nykyisen psykososiaalisen tuen toimintamalleista.

2022 (täydennys): Selvitetään yhteistyön vahvistamisen mahdollisuudet. Täsmennetään ja päivitetään nykyisten psykososiaalisen tuen toimintamallien toimivuutta kyselyn tuloksiin peilaten.

2022 (täydennys): Kehittämisen- ja parannusehdotukset psykososiaalisen tuen toteuttamiseksi käydään läpi yhdessä kuntien, järjestöjen ja Kainuun sotien kanssa.

2022 (täydennys): Linkitetään alueelta kyselyllä kerätty kokemustieto valtakunnalliseen covid-19 epidemian arviointiin.

4.2.2 Riskiryhmien tukeminen ja tunnistaminen

Toimenpide: Vahvistetaan osaamista riskiryhmien tunnistamiseksi ja hoidon tarpeen arvioimiseksi

2022 (täydennys): Hyödynnetään tunnistamisessa ja puheeksi otossa olemassa olevia opetusvideoita ME-hankkeen tekemät sekä THL Itsemurhien ehkäisy-verkkokoulutus. Laajentaen markkinointia

peruskoulujen ja toisen asteen kuraattoreille, kasvatusalan opetustyötä tekeville sekä toisen asteen tutorpiskelijoille vahvistaen osaamista lasten ja nuorten kanssa työskenteleville.

2022 (täydennys): Vahvistetaan itsemurhariskin arviointilomakkeen hyödyntämistä itsemurhavaaran arvioinnissa nuorten ja aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa, päivystyspalveluissa, ikäihmisten palveluissa sekä hyvinvointipalveluissa lisäämällä tiedottamista ja ohjaamista ammattilaisille osallistumalla työyhteisöjen palaveriin sekä sähköpostitse.

2023: Kartoitetaan itsemurhariskin arviointilomakkeen ja SIS-lomakkeen hyödyntämistä itsemurhavaaran arvioinnissa nuorten ja aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa sekä päivystyspalveluissa sähköisellä kyselyllä.

Toimenpide: Tukimallien käyttöönoton vahvistaminen

2022 (täydennys): Turvasuunnitelman käyttöönoton tukemista jatketaan osastotuntien/henkilökuntaryhmien sisällöissä osallistumalla työyhteisöjen palaveriin.

2023: Turvasuunnitelma intervention käyttöönoton tukeminen koko Kainuun hyvinvointialueella huomioiden Puolangan mukaan tulo.

2023: Kartoitetaan Turvasuunnitelma intervention hyödyntämistä itsemurhavaarassa olevan tukena nuorten ja aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa sekä päivystyspalveluissa sähköisellä kyselyllä.

Toimenpide (uusi): Itsemurhariskien tunnistaminen somaattisissa sairauksissa, kivun hoidossa sekä näissä palveluissa masennuksen ja päihdeongelman tunnistaminen

2023: Tuetaan tunnistamaan myös somaattisiin sairauksiin ja kipuun liittyviä itsetuhoisuuden riskejä, näyttöön perustuen olemassa useita tutkimuksia, missä todetaan tiettyjen somaattisten sairauksien ja kivun nostavan itsetuhoisuuden vaaraa.

2023: Vahvistetaan puheeksi ottoa itsemurhariskiä nostavien somaattisten sairauksien yhteydessä. Vahvistetaan osaamista erityisesti kansanterveystyönohjaajille sekä neurologisten potilaiden kanssa työskenteleville tapaamalla työntekijöitä.

4.2.3 Hoidon kehittäminen

Toimenpide: Itsemurhavaarassa olevien ja itsemurhaa yrittäneiden hoito ja ehkäisy hoito- ja palveluketjuissa

2022 (täydennys): Syvennyttään itsemurhien ehkäisyn ja itsemurhavaarassa olevien ja sitä yrittäneiden hoito- ja palveluketjuihin selvittäen ketjujen toimivuutta kansalaisilta sähköisellä kyselyllä. Laajennetaan hoito- ja palveluketjujen markkinointia viestinnässä kansalaisille ja eri työyhteisöissä.

2022 (täydennys): mallinnetaan mielenterveys- ja päihdetyön ensikäynnin sisältöä hyödyntäen olemassa olevia arviointimittareita (esim. BDI, GAD-7, AUDIT, MDQ-seula, GDS-15, mahdollisesti myös hankkeessa laadittu itsemurhariskitekijöiden arviointimittari) sekä huomioiden Terapianavigaattorin käyttöönotto Kainuussa.

Mallintamisen käyttöönoton vieminen aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluihin kirjallisella ohjeella ja käytännön opastuksella organisaation tarpeiden mukaisesti.

2022 (täydennys): Tuetaan ottamaan käyttöön sähköisiä menetelmiä ja palveluja hoidon tarpeen tunnistamiseksi ja hoidon ja palvelun toteutumiseksi itsemurhavaarassa olevien hoidossa ja hyödyntäen Kainuun Omasotea yhteistyössä Digitaidot asiakastyössä (ESR) -hankkeen ja Tulevaisuuden sote-keskus Kainuussa (HELLÄ) -hankkeen kanssa tavoitteena asiakkaan saama apu mahdollisimman varhain.

2023: Kyselyn vastausten perusteella täydennetään itsemurhavaarassa olevan tai itsemurhaa yrittäneen hoito- ja palveluketjua kansalaisille. Hoitoketjuihin lisätään Kainuun hyvinvointialueen myötä Puolangan hoito- ja palveluntuottajat.

2023: Laaditaan hoito- ja palveluprosessista hyödynnettävä geneerinen malli sekä viedään malli Innokylään.

Toimenpide: Käypähoito-suosituksen toteutuminen ja toimintakäytännöt

2022 (täydennys): Kootaan olemassa olevaa näyttöön perustuvaa tietoa siitä, miten somaattiset sairaudet vaikuttavat itsemurhariskiin. Laaditaan kirjallinen tiivistelmä organisaation käyttöön somaattisten sairauksien vaikutuksesta mahdolliseen itsemurhariskiin.

2023: Liitetään em. tiivistelmä Itsemurhavaarassa olevan ja itsemurhaa yrittäneen hoito- ja palvelupolkuun.

Toimenpide: Verkostoyhteistyö

2023: Lisätään tietoisuutta hankkeen valmistelemasta itsemurhavaarassa olevan ja itsemurhaa yrittäneen hoito- ja palveluketjusta eri toimijoille hyödyntäen verkostotoimimisen mallia. Hoito- ja palveluketjujen toteutumiseksi Käypä hoito –suosituksen mukaan on tärkeää lisätä tietoisuutta hoito- ja palveluketjujen sisällöistä. Kohderyhmänä peruskoulujen ja toisen asteen kuraattorit, jotka työskentelevät lasten ja nuorten kanssa.

Toimenpide (täydennys/uusi): Työntekijöiden työhyvinvointi, psyykkinen hyvinvointi työssä

2022 (täydennys): Selvittää ohjeistuksia läpi käymällä, millaisia toimintakäytäntöjä henkilöstölle on Kainuun sotessa työntekijöiden psyykkisen hyvinvoinnin tueksi.

2023: Selvitetään, millaiset toimintaedellytyksen työterveyshuollolla on Kainuun soten työntekijän psyykkiseen tukeen työssä tapahtuneessa kriisitilanteessa. Esitetään tulokset Kainuun soten hyvinvointipäällikölle ja henkilöstöjohtajalle. Tarkennetaan kehittämistarpeita, ohjeistusta työnhyvinvoinnin tueksi, kun hoitosuhteessa oleva asiakas tekee itsemurhan.

2023: Selvitetään, kuinka toimitaan, jos Kainuun soten työntekijä tekee itsemurhan, kuinka itsemurhan tehneen työntekijän työyhteisöä tuetaan. Yhteistyössä työhyvinvointipäällikön ja työterveyshuollon kanssa.

2023: Tehdään tutustumiskäynti Kuopion Itsemurhien ehkäisykeskukseen (Mieli ry). Perehdytään keskuksessa käytössä oleviin ja näyttöön perustuviin toimintamalleihin itsemurhien ehkäisyssä ja riskin tunnistamisessa hyödynnettäväksi soveltuvin osin Kainuun hyvinvointialueen palveluissa.

Toimenpide (uusi): Hoidon vaikutusten arviointi

2022 (täydennys): Nykytilaselvitys, Selvitetään sähköisellä ammattilaiskyselyllä nykyiset perustason mielenterveys- ja päihdepalvelujen kirjaamisen käytännöt potilastietojärjestelmään sekä tilastointikäytännöt. Selvitetään nykyiset kirjaamiskäytännöt potilastietojärjestelmään, joilla on vaikutusta tilastointiin, tilastointien siirtymisestä THL:lle ja vastuualueen johdolle sekä henkilöstölle. Lisäksi selvittää esihenkilöiltä sähköisellä kyselyllä tiedolla johtamisen tilastoinnin hyödyntämistä resursseissa, palveluiden saatavuudessa ja päätöksenteossa.

2023: Tarkastellaan yhteistyössä potilastietojärjestelmän asiantuntijoiden kanssa, hoidon tarpeen arviointi, käyntisyys, toimenpidekoodit, jatkohoidon SPAT mittareita hyödyntäen hoidon ja palvelun kehittämisessä perusterveydenhuollossa. Vahvistetaan osaamista mielenterveys- ja päihdetyötä perusterveydenhuollossa tekeville ammattilaisille kirjaamis- ja tilastointikäytännöissä pilotointiryhmän kanssa, lisäten hoidon vaikuttamisen arviointia. Pilotointiryhmään pyydetään organisaation aikuisten mt- ja päihdepalveluista johdon edustusta, tiimivastaavia ja henkilöstöä mielenterveys- ja päihdepäivystyksestä, avohoidosta ja avokuntoutuksesta sekä erikoissuunnittelija tietohallinnasta/potilastietojärjestelmästä. Hankitaan ostopalveluna osaamisen vahvistamista tilastointiin lisäten mielenterveys- ja päihdepalveluiden ammattilaisten ymmärrystä, motivointia tilastoinnin merkityksestä sekä hoidon ja palveluiden vaikuttavuuden mittaamisesta.

4.2.4 Viestintä

Toimenpide: Stigman poistaminen ja tietouden lisääminen,

2022-2023 (täydennys ja uusi): Vahvistetaan näkyvyyttä itsemurhien ehkäisyyn ja stigman poistoon lisäämällä viestintää aiheesta. Viestintäsuunnitelma päivitetään.

Kehitetään tietoutta kansalaisille itsemurhien ehkäisystä ja mielenhyvinvoinnista kainuu.fi sivustoille.

Toimenpide: Materiaalien päivittäminen

2023: Päivitetään hankkeissa laadittujen materiaalien ulkoasut Kainuun hyvinvointialueen ulkonäköön vuoden 2023 alusta.

Toimenpide: Mediatyö

2022-2023 (täydennys ja uusi): Viestinnässä hyödynnetään monipuolisesti mediatyötä (työterveyshuolto, Kainuun hyvinvointialue), verkkopalveluja, some-kanavia ja somemarkkinointia

Markkinoidaan Innokylään vietyjä toimintamalleja mm. järjestötoimijoille (sosiaalinen media), Innokylään vietyjä työkaluja markkinoidaan esihenkilöstölle (esimiespalaverit, Kaima), toteutetaan kysely viestinnän onnistumisesta projektiryhmille.

Toimenpide: Loppuseminaari

2023 kevät: Järjestetään hankkeen loppuseminaari, johon kutsutaan mm. THL/STM:n edustaja, organisaatioiden johtoa, luottamushenkilöitä, hankkeen ohjausryhmä, Kainuun sotien / Hyvinvointialueen henkilöstöä, projektiryhmien jäseniä sekä viestimien edustajia. Tiedotetaan hankkeen tuotoksista ja tuloksista.

5 Tuotokset, tulokset ja vaikutukset**5.1 Varhaistuen tarjoaminen**

Vuosi	Tuotokset	Tulokset	Vaikutukset
2022	Nuorten kysely	911 vastaajaa, 15%:lla itsetuhoisia ajatuksia, 30% ei tiennyt palveluista	Tietoutta nuorten tilanteesta vanhemmille, ammattilaisille, asukkailla
	Matalankynnyksen toimipaikkojen kysely	Tietoisuus koulutus- ja yhteistyötarpeista sekä Covid -19 vaikutuksista. Kooste palveluista.	Järjestötoimijoiden osaamisen vahvistuminen esille nousseen tarpeen mukaisesti sekä tietoisuuden lisääntyminen
	Covid-19 vaikutuksista kysely, asukkailla	Tulokset saadaan 6/2022	Tietoa kunnille, järjestöille ja Kainuu sotelle
	Huolen puheeksi otto tallenne, asukkailla Youtube julkaisu	Katsojamäärät x kpl	Osaamisen vahvistaminen, stigman poisto
	Hyvä mehtäkaveri -hissipuhe video	Julkaistu Innokylässä	Tietoisuuden lisääntyminen
	Palveluesite nuorille	Esite nuorten käyttöön	Nuorten tietoisuus palveluista lisääntyy, palveluihin hakeutumisen kynnys pienenee
	Julisteet	Julisteet toimijoiden hyödynnettäväksi	Stigman poisto
2023	Huolen puheeksi otto -koulutusta	Osaamisen vahvistuminen, osallistajat	Itsemurhien ehkäisy
	Palveluesitteiden päivittäminen hyvinvointialueen mukaiseksi	Tiedon lisääminen, x kpl	Tiedon saanti paranee, yhteyden saanti palveluihin toteutuu ongelmitta

5.2 Riskiryhmien tukeminen ja tunnistaminen

Vuosi	Tuotokset	Tulokset	Vaikutukset
2022	Ammattilaiskysely	Osaamisen vajeiden tunnistaminen	Pystytään kohdentamaan koulutuksia tietyille ammattiryhmille
	Verkkokoulutussuositus, sisältää mm. Turvasuunnitelman laatiminen ja Itsemurhien ehkäisy -verkkokoulutukset	Laadittu verkkokoulutussuositus	Osaamisen vahvistuminen
	Ikäihmisten itsetuhoisuus ja masennus työpajat (2 kpl)	Osaamisen vahvistaminen, ikäihmisten masennuksen ja päihdeongelman	Osaamisen vahvistaminen, masennuksen ja päihdeongelman tunnistaminen sekä mittareiden hyödyntäminen

		tunnistaminen, osallistujamäärä	
	Nuorten itsetuhoisuus ja itsemurhien ehkäisy, koulutus nuorisotyölle	Osaamisen vahvistaminen, osallistujamäärä	Osaamisen vahvistaminen
	Itsemurhariskitekijöiden arviointilomake sekä ohjeistus pilotointiin	Innokylään kehittämisen polku, pilotointi ammattilaisille	Pilotointi kesken
	Toimintamalli ikäihmisten moniammatilliseen arvioon	Toimintamallikuvaus	Yhteistyön vahvistuminen
	Toimintamalli ikääntyneiden depression ja päihdeongelman tunnistamiseen	Toimintamallikuvaus	Osaamisen vahvistaminen ja oikea-aikainen hoito
	Turvasuunnitelman laatiminen tallenne sekä Turvasuunnitelma intervention esittelyt ammattilaisille	Osaamisen vahvistuminen, menetelmäosaaminen	Asiakas saa Turvasuunnitelma intervention
	Läheisten ja omaisten tuen esite, kun läheinen on yrittänyt tai tehnyt itsemurhan	Palvelutietoisuuden lisääminen	Avun saaminen läheisille
	Amk-opinnäytetöiden sisältöjen ohjaaminen ja osallistuminen amk-simulaatio-opetukseen	Opinnäytetyö (3) Kainuun sotelle, sh-opiskelijoiden osaamisen vahvistuminen	Tietoutta ammattilaisille ja oppilaitokselle
2023	Mielenterveystyölle suunnattu ammattilaiskysely	toteutunut v. 2022	Osaamisen taso parantunut
	Tietoutta somaattisten sairauksien ja kivun vaikutuksesta itsemurhariskiä	Osaamisen vahvistaminen neurologialla ja kansanterveystyössä	Riskin tunnistaminen ja riskiryhmien tukeminen
	Turvasuunnitelman juurruttaminen	Osaamisen vahvistuminen, menetelmäosaaminen	Asiakas saa Turvasuunnitelma -intervention, itsemurhien ehkäisy

5.3 Hoidon kehittäminen

Vuosi	Tuotokset	Tulokset	Vaikutukset
2022	Hoito- ja palvelupolku, asukkaille (nuoret, työikäiset ja ikääntyneet)	Julkaisut (kpl) Kainuun soten verkkosivuille sekä Innokylään	Tietoisuus itsemurhien ehkäisystä, palveluiden saatavuudesta, oikea-aikainen hoito ja tuki
	Hoito- ja palveluketju, ammattilaisille	QPR-mallinnus, sisäinen intra	itsemurhien ehkäisy, tietoisuuden lisääminen ammattilaisille sekä hoitoketjun avaaminen, palvelut ovat laadukkaampia
	Sähköiset tukipalvelut	Nuorille, työikäisille ja ikäihmisille tietoa puhelin- ja chat-palveluista sekä Mielenterveystalo.fi itsearvioinneista ja omahoito-ohjelmista	Matalan kynnyksen tuki, mielen hyvinvoinnin vahvistaminen
	Käypä hoito -suositus koulutus	Tarjouspyyntö kesken	Henkilöstön osaamisen vahvistuminen
	Kysely lääkäreille	Kysely suunnitteluvaiheessa	Tiedetään osaamisen vahvistamisen tarve
	Ammattilaisille useita työohjeita ja koosteita	Toimintatapojen vahvistuminen	Toimintatapojen yhtenäistämisen

	Nettiterapian pilotointi	Nettiterapian pilotointi ja ohjeistusmateriaali, prosessimallinnus	Pilotoinnin ajan saadut hyödyt ja käytettävyyden organisaation käyttöön
	Mielenterveystalo.fi uudistuneiden sivustojen esittely ammattilaisille	Tietoisuuden lisääminen	Mielenterveystalo.fi sisältöjen hyödyntäminen hoidon tukena
2023	Verkostojohtaminen	Osaamisen, koordinaation ja johtamisen merkitys korostuvat	Koordinaatio ja johtaminen tehostuvat
	Tilastointiin liittyvät selvitykset, ohjeet ja koulutus	Tilastointiosaamisen vahvistuminen	Hoidon vaikuttavuuden mittaaminen, tiedolla johtamisen vahvistuminen
	Hoito- ja palvelupolku, asukkaille	Päivittäminen hyvinvointialueen mukaiseksi	Tietoisuus itsemurhien ehkäisystä, palveluiden saatavuudesta, oikea-aikainen hoito ja tuki
	Hoito- ja palveluketju, ammattilaisille	Päivittäminen Kainuun hyvinvointialueen mukaiseksi	itsemurhien ehkäisy, tietoisuuden lisääminen ammattilaisille sekä hoitoketjun avaaminen
	Itsemurhariskiä nostavien somaattisten sairauksien selvittäminen ja tiivistelmän laatiminen	Osaamisen ja riskin tunnistaminen lisääntyvät	Riskin tunnistaminen ja riskiryhmien tukeminen, oikea-aikainen hoito ja tuki, itsemurhien ehkäisy
	Laaditaan tilastoinnin yhdenmukaistamiseksi EVA -arviointi (päätösten vaikutusten ennakoarviointi)	Vaikutusten ennakoarviointia ja tietoutta päätöksenteon tueksi	Vaikutavuustieto lisääntyy. Saadaan tietoa palvelujen vaikutuksista väestöön ja mahd. hoito- ja palveluvelka näkyväksi.

5.4 Viestintä

Vuosi	Tuotokset	Tulokset	Vaikutukset
2022-2023	Aktiivinen someviestintä eri teemoin Kainuun soten kanavissa	Jatkuu koko hankeajan	Tietouden lisääntyminen ja stigman väheneminen
	Hyödynnetään mediayhteistyötä (työterveyshuolto, Kainuun hyvinvointialue), verkkopalveluja, some-kanavia ja somemarkkinointia	Tietoisuuden lisääntyminen, stigman vähentyminen	Tiedonkulku on joustavaa
2022	Kehitetään tietoutta kansalaisille itsemurhien ehkäisystä ja mielenhyvinvoinnista kainuu.fi -sivustoille	Tietoisuuden lisääntyminen, stigman vähentyminen	Tietouden lisääntyminen ja stigman väheneminen
	Mediakampanja yhteistyössä työterveyshuollon kanssa	Tietoisuus ilmiöstä lisääntyy	Tietouden lisääntyminen ja stigman väheneminen
	Markkinoidaan Innokylään vietyjä toimintamalleja mm. järjestötoimijoille (sosiaalinen media), esihenkilöstölle (esimiespalaverit, Kaima)	Verkostoyhteistyön vahvistaminen	Osaamisen vahvistuminen
2023	Päivitetään hankkeissa laadittujen materiaalien ulkoasut Kainuun hyvinvointialueen ulkonäköön vuoden 2023 alusta	Esitteiden hyödynnettävyys asukkaille ja ammattilaisille	Ajantasainen viestintä
	Hankkeen loppuseminaari	Tuotosten ja tulosten esille tuominen ja julkaisu Toimijoiden sitouttaminen	Hanketyö on näkyvää ja sen vaikutukset jatkuvat hankeajan jälkeenkin

6 Hankkeen hallinnointi

6.1 Hankkeen toimijat ja organisoituminen

Mukana elämässä – Itsemurhien ehkäisy Kainuussa hankkeen hakijana ja hallinnoijana sekä [päätoimijana vuoden 2023 alusta alkaen toimii Kainuun hyvinvointialue](#). Hankkeeseen osallistuvia kuntia ovat kaikki Kainuun kunnat (Hyrnsalmi, Kajaani, Kuhmo, Paltamo, [Puolanka](#), Ristijärvi, Sotkamo ja Ristijärvi). Hankkeen kokemukset ja toimintamallit leviävät ja juurtuvat alueelle Kainuun hyvinvointialueen toiminnan kautta. Hankkeelle myönnettyä avustusta ei delegoida eteenpäin.

Hankkeen vastuullinen operatiivinen toimija on nykyinen Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kehittäminen ja suunnittelu tuloksikkö ja vastuuhenkilönä kehittämisjohtaja Marita Pikkarainen. Kehittämistoimintaan osallistuvat pääasiassa Kainuun sotien Kainuun kunnat ja järjestöt ovat kehittäjäkumppaneita. Hankkeen hallinnoija vastaa toteumaraporttien, maksatushakemusten ja valtionavustus selvityksen tekemisestä sekä huolehtii tarvittavien selvitysten ja tietojen antamisesta valtionapuviranomaisille. Kehittämis- ja suunnitteluyksikkö toimii suoraan kuntayhtymän johtajan alaisuudessa hallinnon tulosalueella. Hanke sijoittuu kehittämisyksikköön ja kehittämisyksikkö rekrytoi hankehenkilöstön.

Hankkeen ohjausryhmä muodostuu keskeisistä hanketoimijoiden edustajista sekä kuntien, ev.lut srk:n, Kainuun meren työterveys Oy:n sekä nykyisen Kainuun sotien terveyden ja sairaanhoidon, ikäihmisten, aikuisten ja nuorten mielenterveyspalveluiden tulosaluejohdon, vastuualuepäällikköiden ja esihenkilöiden sekä luottamushenkilöiden ja rahoittajan edustuksilla. [Ohjausryhmää on mahdollista täydentää Puolangan kunnan edustuksella.](#)

6.2 Hankkeen resurssit

[Hankkeeseen palkataan osa-aikainen projektipäällikkö \(20 %\), osa-aikainen viestijä/sihteeri \(50 %\) ja kolme \(3\) hankesuunnittelijaa \(100 %\). Ostopalveluna hankitaan osaamisen vahvistamisen asiantuntijapalvelua.](#) Hankkeen työntekijöille on vuokrattu työtila Kainuun sotien kehittämisen normaaleiden toimintakäytäntöjen mukaisesti.

Hankkeeseen ei sisälly vapaaehtoistyötä. Sidosryhmänä hankkeessa toimivat myös alueen kuntien peruskoulut, nuoristyö, oppilaitokset (Kainuun ammatti oppilaitos ja Kajaanin ammattikorkeakoulu) ja järjestötoimijat.

6.3 Viestintä

Hankkeen pääviesti on, että mielenterveys nähdään ihmisten arjessa rakentuvana voimavarana.

Viestinnän tavoitteena on viestiä itsemurhien ehkäisyn tärkeydestä, puheksitotsta, itsemurhayritysten ja itsemurhien määrän vähentymisestä Kainuussa sekä hankkeen kehittämistoimenpiteistä Kainuussa. Viestinnän sisällöissä korostuvat yhteisöllisyys, mielenterveysongelmien ennaltaehkäisy ja avun tarpeen tunnistaminen sekä tuen ja palvelujen tutuksi tekeminen asukkaille. Viestinnässä nostetaan esille mielenterveyden merkitystä pääomana, sen rakentumista kasvu- ja kehitysympäristöissä, työpaikoilla ja yhteisöissä. Tavoitteena viestinnässä on lisätä tietoisuutta itsemurhien ehkäisystä sekä poistaa stigmaa aiheen ympäriltä.

Konkreettisista kehittämis työn tuloksista viestitään selkeästi ja ihmisläheisesti eri kanavissa. Viestintä toteutuu viestintä- ja hankesuunnitelman ohjaamana koko hankkeen ajan someviestinnän ollessa aktiivisinta (1-2 krt. / kk) ja uutiskirjeen sekä blogikirjoitusten ilmestyessä n. 4-6kk välein. Kainuun sotella on käytössä useita sosiaalisen median kanavia, noin 20 eri yksikön omaa kanavaa, Facebook, Instagram, Twitter, Youtube ja LinkedIn, joilla on seuraajia yhteensä yli 10 000. Kainuun sotien tiedotteita julkaistaan paikallisissa medioissa. Hanke viestii aktiivisesti Kainuun sotien sosiaalisen median kanavissa, Kainuun sotien Kaima-

intranetissä sekä säännöllisin uutiskirjein ja blogikirjoituksin. Alueellisessa viestinnässä hyödynnetään valtakunnallisesti tuotettua viestintämateriaalia.

Viestintä on aktiivista, jatkuvaa, oikea-aikaista ja vuorovaikutteista ja sitä toteutetaan koko hankkeen ajan. Viestintää kohdennetaan henkilöstölle, kuntalaisille, sidosryhmille ja viestitään myös valtakunnallisesti alueellisesta kehittämisestä. Viestintä suunnitellaan ja aikataulutetaan hankkeessa työpaketeittain vuorovaikutteisesti hankehenkilöstön ja projektiryhmien kanssa. Viestintäkampanjat suunnitellaan ja teemoitetaan etukäteen. Tarpeen mukaisesti viestintää tehdään yhteistyössä johdon ja esimiesten kanssa. Viestinnässä hyödynnetään myös sidosryhmäyhteistyötä mm. kuntien, järjestöjen ja seurakuntien kanssa. Viestinnässä huomioidaan henkilöstön ja asiakkaiden/ kuntalaisten osallisuus sekä yhteistyökuppanit. Viestinnän toteuttamisesta vastaa sihteeri/viestijä yhdessä hankesuunnittelijoiden ja projektipäällikön kanssa ja viestinnän toteutumista seuraa sekä ohjausryhmä, että tavoitteiden/työpakettien projektiryhmät.

6.4 Seuranta ja arvointi

Hanketta seurataan ja arvioidaan aktiivisesti koko hankkeen ajan pääosin itsearviointina. Itsearviointi on osa hankkeen riskienhallintaa sekä toisaalta osa oppimisprosessia, jota hankkeessa tapahtuu luonnollisena osana toimintaa. Seuranta on hankkeen toteutuksen ohjaamista kohti suunnitelmassa määriteltyjä tavoitteita sen omalla ohjausjärjestelmällä, jossa kehittäminen ja suunnitteluyksikkö sekä ohjausryhmä yhdessä hankkeen projektipäällikön kanssa johtavat hankkeen parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen. Arviointia toteutetaan säännöllisesti ja kriittisesti, mutta toimintaa tukien ja rakentavasti kehittäen. Tiedon jatkuva tuottaminen ja jakaminen sekä dialogi toteuttajien kesken ovat arvioinnin ydintehtäviä.

Arvioinnissa pyritään löytämään niitä mekanismeja, joilla palvelujen saatavuus, saavutettavuus, laatu ja vaikuttavuus sekä kustannustehokkuus voidaan jatkossa parhaiten saavuttaa. Arviointia tehdään päätavoitteittain. [Arvioinnissa hyödynnetään näyttöön perustuvia, Käypä hoito suositusten ja STM/THL hyvinvointialueen seurantaan ja arvointiin sisältyviä indikaattoreita sekä huomioidaan organisaation muutostarpeet. Arviointisuunnitelmaa ja mittareita päivitetään. Valmistellaan hoidon kehittäminen osalta olemassa olevan toiminnan ja muutostarpeiden mukainen vaikutusten ennakoarvointi \(EVA\) kahdesta \(2\) eri hoito- ja palveluprosessista. Hyödynnetään hankkeessa v. 2022 tehtyjä kyselyjä \(asukkaille, ammattilaille, järjestöille\) ja niistä nostettuja kehittämiskohteita sekä tehdään kysely kehitettyjen hoito- ja palveluopolkujen vaikutuksista.](#)

Arvioinnissa tuotetaan tietoa mm. kehittämistoimenpiteiden toimeenpanosta ja käyttöönoton edistymisestä. Kehittämis- ja suunnitteluyksikkö tukee seurannan toteuttamista. Hankkeen ohjaus- ja projektiryhmät toteuttavat osaltaan seurantaan ja arviointia. Hankepäällikkö raportoi hankeprosessin toteutumisesta valtionhallinnon Hankesalkku-palvelussa ja ohjausryhmälle.

Hankkeessa sitoudutaan arviointiyhteistyöhön THL:n, STM:n ja muiden arviointitahojen kanssa. Hankkeessa hyödynnetään Innokylää ja Innokylän verkkopalvelussa (www.innokyla.fi) tehtyä työtä hyödynnetään osana hankkeiden raportointia ja arviointia.

6.5 Riskit ja niihin varautuminen

Riskin kuvaus	Seuraus, jos riski toteutuu	Toimenpiteet riskin poistamiseksi tai pienentämiseksi	Vastuutaho
Aikataulu	Hankeaikana ei ehditä toteuttaa suunniteltuja toimenpiteitä,	Hanke aikataulutetaan välitavoitteiksi. Hankepäällikkö, ohjausryhmä sekä muut toimijat seuraavat aktiivisesti aikataulun toteutumista ja vievät hanketta suunnitelman mukaisesti eteenpäin.	Hankepäällikkö, ke-su yksikkö sekä ohjausryhmä
Henkilöstö	Hankkeen toiminnot eivät etene tai pysähtyvät	Ammattitaitoinen hankehenkilöstö on perehdytetty hyvin. Henkilöstö toimii osana Kainuun sotea yhteistyössä eri vastuualueiden kanssa. Hankkeen hallinnoinnista vastaava kehittäminen ja suunnittelu -	Kehittäminen ja suunnittelu yksikkö (ke-su), hankehenkilöstö, ohjausryhmä

		yksikkö on hankehenkilöstön tukena ja reflektioijana. Operatiivisen toiminnan henkilöstö ja esimiehet osallistetaan kehittämistyöhön aktiivisella dialogisella yhteistyöllä. Hankkeessa tehdään systemaattista dokumentointia ja näin estetään tietokatkokset, mikäli hankehenkilöstö vaihtuu.	
Hallinnointi	Hanke ei etene	Kehittämisen- ja suunnitteluyksikkö on toteuttanut ja hallinnoinut erilaisia ja eri rahoitteisia hankkeita jo yli 15 vuotta hyvin tuloksin, joten riski epäonnistua hallinnoinnissa ei ole suuri. Myös ammattitaitoinen hankehenkilöstö ja heidän vastuunsa oman osaamisensa ja ammatillisuutensa ylläpitämisestä pienentävät hallinnoinnin epäonnistumista. Oikea-aikaiset ja yksiselitteiset ohjeet (STM/AVI) tukevat hallinnoinnin onnistumista.	Kehittäminen ja suunnitteluyksikkö
Hankkeen toimenpiteet	Kehittämistyö ei etene. Yhteistyö ei käynnisty.	Tarkempi toimintasuunnitelma ja aikataulu laaditaan rahoituspäätöksen jälkeen. Riittävän yksityiskohtainen ja konkreettinen toimintasuunnitelma aikatauluineen tukee toimenpiteiden toteutumista ja tavoitteiden saavuttamista. Viestintä on aktiivista.	Hankesuunnittelijat, hankepäällikkö, Kehittäminen ja suunnitteluyksikkö, ohjausryhmä
Sitoutuminen	Hanketyö ei etene, se katkeaa, suunnitellut tulokset eivät toteudu	Hankesuunnittelijoiden sitoutumista työhön edistetään hyvällä vakituisen kehittämishenkilöstön tuella sekä hyvän työyhteisön ja työhyvinvoinnin edistämällä. Ohjaus- ja työryhmät sidotaan hankkeeseen dialogilla hankkeen merkityksellisyydestä ja tulosten/onnistumisen vaikutuksellisuudesta. Aktiivinen julkisuudessa (mm. some) oleminen tukee toimijoiden sitoutumista hankkeeseen. Tarvittavat päätökset viedään asianomaiseen päätöksentekoon mahdollisimman pian. Organisaation henkilöstö, esimiehet ja johto osallistetaan mahdollisimman laajasti muutosprosesseihin ja kehittämiseen.	Hankesuunnittelijat, Kehittäminen ja suunnitteluyksikkö, ohjausryhmä,
Talous	Hankkeen talous ylittyy tai alittuu liikaa	Hankkeen budjettia noudatetaan. Riski on pieni, koska organisaatiolla on hyvä taloushallinnon seurantajärjestelmä, ja kehittäminen- ja suunnitteluyksiköllä on vuosien kokemus hyvästä hankkeiden taloudenpidosta.	Hankepäällikkö, kehittäminen ja suunnitteluyksikkö, ohjausryhmä
Viestintä	Hämmennystä, pelkoja, tietämättömyyttä	Riittävän tarkka viestintäsuunnitelma, johon kirjataan viestinnän tahot ja keinot, sekä noudatetaan suunnitelmaa. Hankepäällikkö vastaa viestintäsuunnitelman toteuttamisesta, muut toimijat ja kumppanit toteuttavat tahoillaan viestintää. Viestitään riittävän usein ja säännöllisesti sekä käytetään erilaisia viestintävälineitä ja -tapoja. Viestinnässä toteutetaan avoimuutta ja dialogisuutta. Viestitään henkilöstölle oikea-aikaisesti ja avoimesti. Järjestöt osallistetaan kehittämisprosesseihin, tehdään ohjausta, markkinointia yhteistyössä alueen järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Viestintä toteutuu monikanavaisesti.	Hankehenkilöstö, kehittäminen ja suunnitteluyksikkö